

Z vašo pomočjo v drugo številko

Naj začnem ta uvodnik z zahvalo bralcem biltena Varuha človekovih pravic, ki ste potrdili, da je bila naša odločitev za izdajanje te publikacije pravilna. Vseh 25.000 izvodov prve številke je pošlo, prejeli pa smo precej klicev in pisem za nova naročila. Tudi vsebina teh sporočil - kritike, pohvale in predlogi - nas opogumlja, da smo na pravi poti. In z vašo pomočjo bomo te začetne korake naredili še trdnjše. Zato le pogumno: še naprej sporočajte svoje predloge za izboljšanje, pa tudi kritike. Upoštevali jih bomo, kolikor bo to v naši moči.

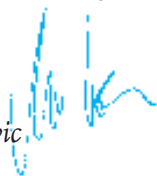
Osnovni namen te publikacije sem opisal v uvodniku k prvi številki biltena: seznanjanje nas vseh s pravicami, ki jih imamo tako sami kot tudi vsi ljudje okoli nas. Le seznanjeni ljudje se lahko najučinkoviteje ubranimo pred kršitvami, ki jih drugi, predvsem pa institucije, povzročajo namerno ali nenamerno; če vemo za svoje pravice in pravice drugih, se lahko izognemo, da bi sami, morda nehote, postali kršitelji pravic drugim. Varuh sam, pa naj bo še tako učinkovit, tega v celoti ne more storiti. To lahko storimo le vsi skupaj.

Druga številka biltena sovpada z vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Temu dogodku primerno smo izbrali tudi nosilno temo: Evropski ombudsman bdi nad institucijami EU.

Čeprav je jasno, da slovenski državljani ne bomo imeli veliko neposrednega stika z institucijami Evropske unije - torej tudi ne bo takšne potrebe po pomoči Evropskega ombudsmana - menimo, da je najbolje, da z delom in pristojnostjo te nove institucije seznanimo na samem začetku. Sicer pa rubrike ostajajo enake kot v prvi številki. Otroci in mladi, novice o delu Varuha iz prvih mesecev tega leta ter rubrika problem, kjer so zbrani primeri iz dela Varuha. Ta rubrika je pomembna zlasti za spoznavanje včasih zapletenih poti do pravice, saj s pomočjo primerov, s katerimi smo se srečali pri svojem delu, poskušamo opremiti naše bralce z znanji, ki bi jim morda pomagala preprečiti ali razrešiti podobne težave, če bi nanje naleteli kdaj v prihodnosti. Zato za to rubriko poskušamo iz množice različnih problemov izbrati tiste primere, za katere menimo, da so skupni večjemu številu državljanov.

V zadnjem času je bilo kar nekaj neutemeljenih obtožb, da se Varuh premalo zanima za probleme preprostih ljudi. Prepričan sem, da ta publikacija govori nasprotno in da vaše zanimanje zanjo dokazuje, da imamo prav.

MATJAŽ HANŽEK,
Varuh človekovih pravic

Razpis

Varuh človekovih pravic
objavlja razpis
za kratek strip
na temo
DISKRIMINACIJA

Več na strani 7

... PREDSTAVLJAMO 2-3

aktualna tema

Evropski ombudsman bdi nad institucijami EU

INTERVJU Z EVROPSKIM OMBUDSMANOM P. NIKIFOROSOM DIAMANDOUROSOM

... OTROCI & MLADI 3-4

Izplačilo enkratne denarne pomoči za novorojenca

VARUHOVE UTEMELJITVE ODPRAVILE UGOTOVLJENE NEPRAVILNOSTI

... ? PROBLEM 5

Vrnitev zaseženega vozila po posredovanju varuha

POBUDNIKU JE POLICIJA MAJA 2000 ZASEGLA OSEBNO VOZILO ZARADI SUMA, DA JE BILO UKRADENO. VOZILO JE KUPIL V TRGOVINI Z VOZILI LETO DNI PRED ZASEGOM

... ! NOVICE 6-7

Varuh predal poročilo za leto 2003

POROČILO OBSEŽNEJŠE ZARADI PODROBNE OBDELAVE PROBLEMATIK IN ŠTEVILA PRIMEROV. OBRAVNAVA V PARLAMENTU PREDVIDOMA JULIJA

Posebno poročilo "Nasilje v družini"

VARUH SE ŽE DALJ ČASA POSVEČA REŠEVANJU PROBLEMATIKE NASILJA V DRUŽINI

Evropski ombudsman bdi nad institucijami Evropske unije

Evropski ombudsman P. Nikiforos Diamandouros je pred kratkim obiskal Slovenijo, da bi njene državljane seznanil s svojim delom. Ko bo Slovenija vstopila v Evropsko unijo, bodo državljani Slovenije pridobili vrsto novih pravic in obveznosti. Ena od njih je možnost pritožbe evropskemu ombudsmanu

BI LAHKO NA KRATKO OPISALI SVOJE DELO?

Evropski ombudsman obravnava pritožbe glede nepravilnosti pri postopkih v institucijah in telesih Evropske unije, kot so na primer Evropska komisija, Svet Evropske unije in Evropski parlament. Agencija za okolje EU in Agencija za varnost in zdravje pri delu EU sta primera teles EU, ki jih prav tako lahko preiskujemo. Na kratko, obravnavamo nepravilnosti v evropskem javnem sektorju in raziskujemo težave, kot so nepotrebne zamude v postopkih, diskriminacija, neustrezno reševanje prošenj državljanov in zavrnitev dostopa do informacij.

KATERE SO NAJPOGOSTEJŠE PRITOŽBE, KI JIH OBRAVNAVATE?

Pritožbe Evropskemu ombudsmanu so različnih vrst, vendar lahko opredelimo številne glavne kategorije. Prva je skupna vsem ombudsmanom in se nanaša na nepravčasne, neustrezne ali nezadovoljive odzive javne uprave na zahteve državljanov. Pritožbe, ki so specifične za evropskega ombudsmana, vključujejo na primer razpise za zaposlitev v institucijah EU, kjer se neuspešni kandidati pogosto pritožujejo. Prav tako prejmemo veliko pritožb zaposlenih v institucijah EU glede pogodb, ugodnosti iz zdravstvenega ali socialnega zavarovanja in drugih zadev, povezanih z delom. Ombudsman se ukvarja s številnimi pritožbami zasebnih družb, ki niso uspele na javnih razpisih institucij EU. V nekaterih primerih se lahko družba, tudi če je na javnem razpisu izbrana, obrne na ombudsmana po podpisu pogodbe, če nastanejo težave. Končno obravnavamo veliko pritožb glede dostopa do informacij pri institucijah EU. Reči moram, da se je stanje izboljšalo, odkar je po ombudsmanovem posredovanju večina institucij sprejela pravila o dostopu do dokumentov.

V ČEM JE RAZLIKA MED EVROPSKIM OMBUDSMANOM IN SLOVENSKIM VARUHO ČLOVEKOVIH PRAVIC? SE LAHKO DRŽAVLJANI SLOVENIJE PRITOŽIJO VAM, ČE NISO ZADOVOLJNI Z REŠITVAMI, KI JIH PREDLAGAJO SLOVENSKI ORGANI ALI SLOVENSKI VARUH?

Izjemno pomembno je poudariti, da Evropski ombudsman ne more obravnavati pritožb proti državnim, regionalnim ali lokalnim organom v državah članicah ali pridruženih državah, tudi če se pritožbe navezujejo na zadeve Evropske unije. Taki organi so vladne službe, državne agencije in občinski sveti. Slovenski varuh človekovih pravic g. Matjaž Hanžek je pristojen za pritožbe zoper slovenske državne organe, organe lokalne samouprave in nosilce javnih pooblastil.

Prav tako evropski ombudsman ni pritožbeno telo zoper odločitve, ki jih sprejemajo nacionalna sodišča ali nacionalni ombudsmani. Nikakor nisem nadrejen slovenskemu ombudsmanu in ne morem posredovati, če slovenski ombudsman ne more rešiti primera.

Veliko pritožb, ki jih dobim v presojo, se nanaša na zadeve državne, regionalne ali lokalne uprave in zato presegajo moja pooblastila. Da bi zagotovil hitro in učinkovito reševanje pritožb, tesno sodelujem s kolegi na nacionalni in regionalni ravni. Če prejmemo pritožbo, o kateri menimo, da bi jo lahko obravnaval nacionalni ombudsman - npr. g. Hanžek, pritožnika obvestimo, naj se obrne nanj. Prav tako obvestimo nacionalnega ombudsmana, da se bo pritožnik morda obrnil na njegovo institucijo. Če je pritožnik v svoji pritožbi izrazil ustrezno soglasje, lahko pritožbo neposredno odstopimo.

KAKO LAHKO DRŽAVLJANI SLOVENIJE PRIDEJO V STIK Z VAMI IN ALI SE NA VAS LAHKO OBRNEJO TUDI V SLOVENSKEM JEZIKU?

Od prvega maja letos se bodo slovenski državljani lahko pritožili evropskemu ombudsmanu v slovenskem jeziku. Pritožba mora biti pisna in poslana po navadni pošti, faksu ali elektronski pošti. Državljan nas lahko za splošne informacije o delu ombudsmana pokličejo tudi po telefonu. Trenutno ne moremo odgovoriti v slovenščini, vendar močno upam, da bo to mogoče do konca tega leta.

KAKO DOLGO NAVADNO TRAJA, DA REŠITE PRIMER, IN V KOLIKŠNI MERI STE USPEŠNI?

Da bi bil dober zgled javne službe, ombudsman obravnava pritožbe, kolikor je mogoče hitro. Njegov cilj je potrditi prejem pritožb v enem tednu, odločiti se o sprožitvi preiskave v enem mesecu in končati večino preiskav v enem letu. Ker je nekatere pritožbe mogoče rešiti s preprostim telefonskim klicem, medtem ko bolj zapleteni primeri lahko vključujejo predlog za sporazumno rešitev, okvirno priporočilo ali celo posebno poročilo Evropskemu parlamentu, ne bi bilo reprezentativno podati povprečnega števila. Kljub temu je naš cilj končati večino preiskav v enem letu.

Evropski ombudsman P. Nikiforos Diamandouros

Stopnjo uspeha je težko opredeliti. Opozoril bi rad, da je ombudsman leta 2003 v skoraj 70 odstotkih primerov pomagal pritožniku tako, da je sprožil preiskavo primera, ga odstopil pristojnemu telesu ali dal nasvet, kam se obrniti za hitro in učinkovito rešitev.

Če govorimo o uspehu povpraševanj, moram reči, da so institucije in telesa EU dobro sodelovali z ombudsmanom, da bi pritožbe državljanov rešili hitro in učinkovito. Od leta 1995, ko je bila institucija ustanovljena, je ombudsman uporabil svoje skrajno sredstvo - posebno poročilo Evropskemu parlamentu - le osemkrat. To nikakor ne pomeni, da je bilo preostalih tisoč preiskav zadovoljivo rešenih, vendar je dobro znamenje, da si institucije želijo izboljšati storitve, ki jih ponujajo evropskim državljanom.

Če govorimo o uspehu povpraševanj, moram reči, da so institucije in telesa EU dobro sodelovali z ombudsmanom, da bi pritožbe državljanov rešili hitro in učinkovito. Od leta 1995, ko je bila institucija ustanovljena, je ombudsman uporabil svoje skrajno sredstvo - posebno poročilo Evropskemu parlamentu - le osemkrat. To nikakor ne pomeni, da je bilo preostalih tisoč preiskav zadovoljivo rešenih, vendar je dobro znamenje, da si institucije želijo izboljšati storitve, ki jih ponujajo evropskim državljanom.

VEČ KOT 70 Odstotkov pritožb, ki jih prejmete, je zunaj vaših pristojnosti, zato me zanima, kako še poleg obiskov različnih držav promovirate svoje dejavnosti?

Da bi povečali število pritožb, ki spadajo v našo pristojnost, se, kolikor je le mogoče, trudimo posredovati informacije o evropskem ombudsmanu državljanom, podjetjem in organizacijam, ki bodo verjetno imeli težave z institucijami in telesih EU.

To so na primer kandidati na razpisih za zaposlitev in podjetja, ki tekmujejo na javnih razpisih. 'Morebitne pritožnike' skušamo najti na seminarjih, prek posebnih publikacij in s tem, da zagotavljamo, da so informacije o pravici do pritožbe evropskemu ombudsmanu vključene v javne razpise ali razpise za prijavo interesa, ki jih izdajo institucije ali telesa EU.

Pomembno je tudi, da splošna javnost ve, da obstaja evropski ombudsman, ki bdi nad institucijami.

Zato o naših dejavnostih širšo javnost obveščamo s publikacijami in prek naše večjezične spletne strani. Sodelovanje z mediji je prav tako ključnega pomena za 'širjenje idej'. Pogosto dajem intervjuje, prirejam tiskovne konference in objavljam sporočila za javnost o svojem delu.

The European Ombudsman

1, av. du Président Robert Schuman

B.P. 403

FR - 67001 Strasbourg Cedex

Tel: +33 (0)3 88 17 23 13

Fax: +33 (0)3 88 17 90 62

E-mail: euro-ombudsman@europarl.eu.int

<http://www.euro-ombudsman.eu.int>

KOLIKO POBUD POVPREČNO PREJMETE NA LETO IN ALI S ŠIRITVIJO EU PRIČAKUJETE POVEČANO ŠTEVILO POBUD?

Trenutno ombudsman na leto prejme nekaj več kot 2400 pritožb - to je okrog 200 na mesec. Mislim, da je povečanje števila pritožb neizogibno, saj bo več ljudi pridobilo pravico do pritožbe ombudsmanu. Poleg tega bi pričakoval, da se bo to število povečalo tudi zaradi same narave pritožb, ki jih obravnavam. Evropski ombudsman namreč prejme veliko pritožb glede zaposlovanja v institucijah EU. Ker bodo državljani pridruženih držav v prihajajočih mesecih in letih na tem področju še posebno aktivni, lahko pričakujemo, da bo ombudsman prejel več takšnih pritožb. Število jezikov, v katerih bo moral delovati, se bo prav tako povečalo z 12 na 21.

BODO PRITOŽBE PO ŠIRITVI EU KAJ DRUGAČNE OD SEDANJIH?

Trdno verjamem, da se bo od evropskega ombudsmana čedalje pogosteje zahtevalo varstvo človekovih pravic državljanov na novo sprejetih držav. To bo njegova dodatna vloga ob tradicionalni vlogi v zrelih demokracijah - spodbujanju vladavine prava in dobrega upravljanja.

IN ŠE VPRAŠANJE ZA KONEC: KAJ BI SVETOVALI DRŽAVLJANOM SLOVENIJE PRED VSTOPOM V EU, NA KATERA PODROČJA ALI INSTITUCIJE EU NAJ BODO POZORNI, DA BI ZAVAROVALI SVOJE PRAVICE?

Slovenskim državljanom bi svetoval, naj se težave v zvezi z varstvom pravic rešujejo najbližje državljanom - na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni - pred ravni EU. V okviru varstva njihovih pravic po pravu Unije, na primer vključno s pravico do svobode gibanja, priznavanja diplom, pravic delavcev migrantov, pravicami socialnih zadev, okolja, davkov, kmetijstva in carine, imajo državljani Slovenije že na voljo celo paleto domačih instrumentov, seveda vključno s sodišči in varuhom človekovih pravic.

Če na nacionalni ravni ni mogoče najti rešitve, je težavo morda treba prenesti naprej na evropsko raven. V takih primerih bodo slovenski državljani imeli pravico do peticije Evropskemu parlamentu in možnost zahtevati posredovanje, tožbo, spremembo politike ali mnenja glede širšega področja dejavnosti Evropske unije.

Državljanji se prav tako lahko pritožijo Evropski komisiji, ki je 'varuh Pogodbe', če menijo, da pravo Unije na nacionalni ravni ni bilo pravilno uporabljeno.

In seveda se lahko državljan, ki meni, da institucije in telesa EU niso spoštovali njegovih pravic, pritoži evropskemu ombudsmanu, kar vključuje tudi pritožbe proti komisiji kot 'varuhu Pogodbe'.

■ Barbara Samaluk

Nagradno vprašanje

Ali lahko Evropski ombudsman obravnava pritožbe proti državnim, regionalnim ali lokalnim organom v Sloveniji?

a) Ne, ker je za to pristojen slovenski varuh človekovih pravic.

b) Da.

c) Da, vendar zgolj v primerih, ko se pritožbe navezujejo na zadeve Evropske unije.

Varuh je za bralce biltena pripravil uporabne nagrade (kratke majice z logotipom varuha), prejeli pa jih bodo trije bralci, ki bodo pravilno odgovorili na vprašanje. Pravičen odgovor napišite na dopisnico in jo pošljite do vključno 15. julija 2004 na naslov: Varuh človekovih pravic, Dunajska cesta 56, 1109 Ljubljana, s pripisom: BILTEN.

OTROCI & MLADI

Izplačilo enkratne denarne pomoči za novorojenca

Varuha je za posredovanje in pomoč pri uveljavljanju enkratne denarne pomoči ob rojstvu dvojčkov zaprosil pobudnik, ki je bil prepričan, da gre v njegovem primeru za diskriminacijo.

Na podlagi pravilnika o denarni pomoči za novorojenca (v nadaljevanju: pravilnik), ki je bil sprejet v eni izmed slovenskih občin, je družina ob rojstvu otroka upravičena do enkratne denarne pomoči. Vendar pa se je pri ugotavljanju upravičenosti v konkretnem primeru zapletlo zaradi določbe pravilnika, po kateri je upravičenka le mati novorojenca, pod pogojem, da ima stalno prebivališče na območju občine in je državljanica Republike Slovenije. Ker ima v tem primeru mati otrok stalno prebivališče v drugi občini, jim denarna pomoč ni bila dodeljena. Pobudnikovo vlogo za uveljavitev te pravice je občinski upravni organ s sklepom zavrgel, na kar se je pobudnik pritožil.

Na podlagi prejete dokumentacije ter po proučitvi pravilnika smo ugotovili, da je drugi člen pravilnika sporen in po našem mnenju v nasprotju s

14. členom Ustave Republike Slovenije. Župana smo seznanili z našimi ugotovitvami in z možnostjo zahteve za presojo ustavnosti omenjenega akta.

Namen pravilnika verjetno ni bil delati razlik med roditeljema, ki sta v vseh pogledih in obveznostih enakovpravna, temveč v pomoči lokalne skupnosti svojim prebivalcem. Zato bi bilo pravično in najprimerneje, da bi pravilnik kot upravičenca pomoči opredelil otroka s stalnim prebivališčem v občini, izplačala pa bi se staršu (staršem), s katerim(i) živi oziroma mu (jim) je zaupana skrb zanj. Predlagali smo, da na občini čim prej začnejo postopek za spremembo pravilnika.

Županu smo svetovali, naj odločitev, da se pobudnikova vloga za izplačilo sredstev zavrne, ponovno premisli ter pretehta vse možnosti, da se prizadeti družini izplača enkratna denarna pomoč. Po našem mnenju bi bilo pravično, da bi na občini ponovno preverili razloge vseh dosedanjih negativnih odločitev o vlogah za uveljavitev te pravice od leta 2000, ko je pravilnik

začel veljati, ter enkratno denarno pomoč izplačali vsem, ki sredstev niso prejeli iz razloga, kot izhaja iz primera našega pobudnika. Ker smo v medijih zasledili pomisleke predstavnikov občinske uprave glede možnosti uveljavitve pravice "za nazaj", smo predlagali, da s primerno oblikovano prehodno določbo pravilnika tudi za te primere določijo ustrezno pravno podlago.

Na občini so naš predlog proučili. Na prvi naslednji seji občinskega sveta je župan predlagal sprejetje novega predpisa, ki je upošteval mnenje varuha. Sprejeli so odlok, po katerem je postal nosilec pravice do enkratne denarne pomoči novorojenček s stalnim prebivališčem v občini in slovenskim državljanstvom, pomoč pa bo izplačana staršem, pri čemer mora imeti vsaj eden stalno prebivališče v občini najmanj eno leto pred rojstvom otroka in biti državljan Republike Slovenije.

Pobudnik nas je nedavno obvestil, da mu je bila izdana nova odločba. Prvotni sklep je bil odpravljen, v

skladu z novim odlokom pa mu bo enkratna denarna pomoč ob rojstvu dvojčkov tudi izplačana.

Do varuhovega predloga, da na občini preverijo razloge vseh negativnih odločitev v preteklosti, se občina ni posebej opredelila, saj so bile najbrž v minulih dveh letih vse vloge za enkratno denarno pomoč ob rojstvu otroka rešene pozitivno.

Iz navedenega primera lahko razberemo pristojnost varuha, da ugotavlja kršitve človekovih pravic, ki jih pri svojem delovanju povzročijo državni organi, organi lokalne samouprave in nosilci javnih pooblastil. Varuh ima na podlagi zakona tudi pristojnost, da hkrati z ugotovitvijo kršitve predlaga, kako naj se nepravilnost odpravi. V konkretnem primeru so občino varuhove utemeljitve očitno prepričale in je ugotovljene nepravilnosti odpravila. ■

Varuh dijakom predstavil oddelek za otrokove pravice

Varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek se je že drugo leto srečal z dijaki gimnazije Bežigrad. Tokrat so se slovenskim dijakom pridružili še kolegi iz Švedske.

Dijake mednarodne mature iz Kristianstada na Švedskem je zanimalo predvsem delovanje slovenskega varuha na področju otrokovih pravic. Varuh jim je v ta namen predstavil oddelek za otrokove pravice, ki pri varuhu človekovih pravic deluje že dve leti, ter najbolj pereče kršitve, ki pestijo slovenske otroke in mladostnike. ■

Varuh v pogovoru z dijaki na gimnaziji Bežigrad

Opravičevanje odsotnosti polnoletnim dijakom od pouka

Pobudnik nam je opisal domnevno sporno ravnanje šolskih zdravnikov, ki polnoletnim dijakom za odsotnost od pouka, krajšo od petih dni, ne izdajajo zdravniških potrdil. Zdravniki svoje ravnanje utemeljujejo z določbo 14. člena Pravilnika o šolskem redu za gimnazije, poklicne, srednje tehniške in strokovne šole (v nadaljevanju: pravilnik). V nekaterih zdravstvenih domovih naj bi se navodila, da dijakom krajšo odsotnost od pouka opravičijo starši oziroma njihovi zakoniti zastopniki in potemtako do zdravniškega potrdila niso upravičeni, pojavila kot uradno obvestilo šolskega dispanzerja. Pobudnik meni, da je ravnanje šolskih zdravnikov v nasprotju z Ustavo in postavlja v neenakopraven položaj polnoletne dijake z drugimi polnoletnimi osebami, ki nimajo tega statusa. Polnoletni dijaki so samostojne polnopravne fizične osebe, ki jih ne more nihče več zastopati. Prepričan je, da bi jim moral zdravnik izdati zdravniško potrdilo vsakič, ko ti zanj zaprosijo in so do njega upravičeni.

Ugotovili smo, da pravilnik ne predpisuje natančno načina opravičevanja odsotnosti polnoletnih dijakov. Določa, da morajo starši ali pooblaščenca oseba najkasneje v petih dneh po prihodu dijaka v šolo pisno opravičiti njegovo odsotnost. Kadar je dijak odsoten zaradi bolezni več kot pet šolskih dni skupaj, lahko razrednik zahteva potrdilo osebnega zdravnika.

Po našem mnenju je določba, ki staršem nalaga obveznost opravičiti odsotnost dijaka, krajšo od petih dni, pravica oziroma možnost dijaka, če se zanjo odloči, ne pa šolskega zdravnika. Zato ne vidimo razloga, da zdravnik polnoletnemu dijaku ne izda zdravniškega opravičila tudi za krajšo odsotnost od petih dni. Polnoletne dijake je treba obravnavati enako, kot vse druge polnoletne osebe, saj status osebe ne more biti razlog za neenakopravno obravnavanje pri zdravniku.

Skladno s pooblastili smo Ministrstvo za zdravje prosili za stališče do naših ugotovitev in za odgovor, ali so bila šolskim dispanzerjem v zdravstvenih domovih izdana kakšna navodila v zvezi z opravičevanjem odsotnosti dijakov od organiziranih oblik izobraževalnega dela ter pravno podlago za takšna navodila. Njihovega odgovora še nismo prejeli.

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport je očitno problem zaznalo. Vprašanje opravičevanja odsotnosti polnoletnih dijakov je v predlogu novega Pravilnika o šolskem redu v srednjih šolah urejeno v šestem odstavku 15. člena, po katerem "polnoletni dijak opraviči odsotnost od pouka zaradi bolezni z zdravniškim potrdilom osebnega zdravnika." ■

Družina, tudi če njeni člani ne živijo skupaj

Nekaj kandidatov za štipendijo se je obrnilo na varuha s prošnjo, da posreduje pri pristojnih ob uveljavljanju njihove pravice do republiške štipendije. Navajali so, da so študenti, ki živijo sami - ločeno od družine oziroma staršev. Po njihovem mnenju to pomeni, da živijo v svojih samostojnih družinah, brez družinskih članov in brez drugih prihodkov, torej so do štipendije upravičeni. V postopku obravnave njihovih vlog so jih pristojni pozvali k dopolnitvam. Pobudnikom pa se je zdelo narobe, da od njih zahtevajo podatke o družinskih članih kandidatove družine in njihovih odločbah o odmeri dohodnine.

Proučili smo razpoložljivo dokumentacijo in predpise ter za dodatna pojasnila zaprosili tudi Zavod RS za zaposlovanje. Ugotovili smo, da se pobudniki v svojem prepričanju, da z odselitvijo od doma pridobijo status svoje družine, motijo.

Pravilnik o štipendiranju določa med drugim obvezno ugotavljanje pogojev za pridobitev štipendije. Eden od pogojev je dohodek na družinskega člana, ki se izračuna tako, da se vsota vseh bruto dohodkov in osebnih prejemkov, ugotovljenih v odločbah o odmeri dohodnine, izdanih članom kandidatove družine,

deli s številom družinskih članov. Za člane družine kandidata štejejo oče, mati ali zakonec oziroma oseba, ki živi z enim izmed staršev v življenjski skupnosti, ki je v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, najmanj eno koledarsko leto pred vložitvijo vloge za štipendijo. Za člane družine kandidata se štejejo tudi njegovi otroci. Iz navedenega izhaja, da vštetevanje družinskih članov temelji na dolžnosti preživljanja. Po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju: ZZZDR) so starši zavezani preživljati svojega otroka do polnoletnosti oziroma še kasneje, dokler se redno šola. Pravici glede dolžnosti preživljanja, ki jo imajo v tem primeru otrokovi starši, se ni mogoče odreči.

Pobudnikom smo pojasnili, da opredelitev za samostojno življenje, odselitev od doma in začasno bivanje na drugem naslovu po ZZZDR še ne pomeni, da so samostojna družina, saj nimajo zagotovljenega drugega vira za preživljanje, kot so prihodki njihovih staršev. To torej pomeni, da ne glede na to, da začasno živijo na različnem naslovu, še vedno tvorijo družino skupaj s starši, ki so jih zavezani preživljati, dokler se redno šolajo. Svetovali smo jim, naj svoje vloge za štipendijo dopolnijo s podatki o družinskih članih in njihovih prihodkih. ■

Vrnitev zaseženega vozila po posredovanju varuha

Pobudniku je policija 18. maja 2000 zasegla osebno vozilo zaradi suma, da je bilo ukradeno. Vozilo je kupil v trgovini z vozili leto dni pred zasegom, zanj plačal odmerjeni davek, ga registriral pri upravnem organu in ga po opravljenem servisu tudi uporabljal. Kupil ga je na kredit, ki ga še vedno odplačuje. Varuhu se je pritožil, ker mu vozila niso vrnil, čeprav je od zasega minilo že več kot tri leta. Vozilo pa je bilo v času zasega izpostavljeno vremenskim neviščnostim in je izgubljalo vrednost.

Zasežene predmete je treba lastniku vrniti takoj, ko ni več razlogov za zaseg oziroma hrambo, ki so določeni v zakonu. Odgovornost ni zgolj na policiji, ampak tudi na strani državnega tožilstva in sodišča. Če gre za stvari, ki nedvomno pripadajo oškodovancu in niso potrebne kot dokaz v kazenskem postopku, se izročijo oškodovancu še pred koncem postopka.

Sodišče, ki je odobrilo hrambo zaseženih predmetov, mora kazenski postopek voditi posebej hitro, z zaseženimi predmeti pa ravnati kot dober gospodar. Če je zaseženi osebni avtomobil več let "v hrambi" na prostem, izpostavljen vremenskim in drugim neviščnostim, medtem ko lastnik čaka na nadaljnji potek postopka, verjetno to ne izpolnjuje v zakonu uveljavljenih meril hitrosti postopanja in skrbnega ravnanja z zaseženo stvarjo. Zgolj deklarativna zakonska norma očitno ni zadostna varovalka, da bi lastniku zaseženega predmeta ne nastajala nepotrebna škoda, ko država uporabi pooblastilo za zaseg predmetov.

Posredovali smo pri Okrajnem sodišču v Celju, ki obravnava kazensko zadevo z zaseženim vozilom pobudnika, ter opozorili na časovne okoliščine zasega vozila in na trditve, da za vozilo ni ustrezno poskrbljeno. Po našem posredovanju je sodišče izdalo sklep o vrnitvi zaseženega osebnega vozila še pred koncem kazenskega postopka. ■

Postopek za odmero komunalnega prispevka izveden "po domače"

Pobudnik je na začetku leta 2003 kupil stanovanje od prodajalca, ki svojega lastništva še ni uredil v zemljiški knjigi.

Kmalu po nakupu stanovanja mu je občina poslala odločbo o plačilu stroškov komunalnega prispevka za obnovo kanalizacije, ki je bila izvršena pred nekaj leti. Ko se je pozanimal za temelj tega plačila, je ugotovil, da je občina že v letu 2002 naložila plačilo iste obveznosti gospodarski družbi, ki je bila še vedno vpisana v zemljiško knjigo, čeprav je objekt medtem zamenjal že dva lastnika.

Ker je pobudnik menil, da mu občina skuša zaračunati obveznost, ki je neupravičeno ni izterjala od prvega lastnika, se je obrnil na varuha.

Ko smo preiskovali ta primer, smo imeli velike težave pri pridobivanju dokumentacije, saj se je občina dolgo izogibala jasnemu odgovoru in posredovanju celotne dokumentacije. To smo pridobili šele potem, ko smo občini napovedali, da si bomo neposredno ogledali celoten spis.

Po pregledu dokumentacije smo ugotovili, da je občinska uprava postopek, po katerem je našemu pobudniku naložila plačilo komunalnega prispevka, vodila nezakonito in zelo površno. Namesto da bi izterjala obveznost od naslovnika odločbe, ki se nanjo niti ni pritožil, je brez zakonitih razlogov in z neobrazloženo odločbo obnovila postopek in z novo odločbo naložila plačilo našemu pobudniku. Očitno je bilo, da se je občina nekoliko po domače dogovorila s prvotnim lastnikom, da bo obveznost prevzel kupec stanovanja, to je naš pobudnik. Ker pa se je pobudnik odločil, da odločbe ne bo izpodbijal v sodnem postopku in je obveznost tudi že plačal, smo županu le natančno pojasnili napake, ki jih je občinska uprava storila v tem postopku, in mu predlagali, naj zagotovi, da se te v bodoče ne bi več ponavljale. ■

Preglednost dela odvetniške zbornice

Pobudnik je odvetniški zbornici poslal obsežno in argumentirano prijavo zoper odvetnika. Nanjo je dobil le kratek odgovor, da je disciplinski tožilec pri Odvetniški zbornici Slovenije obravnaval njegovo vlogo in sprejel sklep, da se prijava zavrže. V dopisu ni obrazložitve za takšno odločitev, prav tako pa tudi ni bil priložen sklep tožilca, iz katerega bi bili razvidni razlogi za zavrženje.

Odvetniški zbornici smo posredovali mnenje, da bi bilo prav, da zbornica seznanji prijavitelja s sklepom o zavrženju in z razlogi za takšno odločitev. Prijavitelj je tisti, ki zbornico opozori na zatrjevano disciplinsko kršitev odvetnika, s katero je bil prizadet, morebiti celo oškodovan. Se pravi, da do postopka pride zaradi njegovega aktivnega sodelovanja. Prijavitelj zato tudi utemeljeno pričakuje, da bodo organi zbornice o prijavi odločili v razumnem času ter ga o odločitvi in o razlogih zanjo tudi obvestili. Prijavitelju je treba odgovoriti na vse razumne trditve v vloženi prijavi. Še toliko bolj, če tožilec zavrže prijavo, torej odloči, da razlogi, ki jih

je navedel prijavitelj (formalno ali vsebinsko), ne dajejo osnove za začetek postopka.

S seznanitvijo prijavitelja o razlogih za zavrženje prijave se zagotavlja večja preglednost pri delu disciplinskih organov zbornice. Poleg tega prijavitelji ne bi imeli občutka, da je bil postopek odločanja pred disciplinskim tožilcem in komisijo voden pristansko, nekorektno, nepošteno, počasno in neučinkovito. Torej, da je pri odločanju o začetku postopka pretehtala poklicna solidarnost ali da niso bile upoštevane (vse) okoliščine, na katere se je sklicevala pobuda.

Odvetniška zbornica se je strinjala z mnenjem varuha, da je treba prijavitelje seznanjati z razlogi, ki so privedli do ustavitve disciplinskega postopka. Prijaviteljem bodo v prihodnje pošiljali sklepe disciplinskega tožilca in sklepe disciplinskih komisij. Po ponovnem posredovanju so nam sporočili, da so tudi pobudniku poslali sklep disciplinskega tožilca, iz katerega so razvidni razlogi za njegovo odločitev. ■

Slabo delo Urada za verske skupnosti

Na varuha se je obrnila verska skupnost, kateri je Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti (v nadaljevanju: Urad) nenehno in brez obrazložitve zavračal vloge za plačilo dela mesečnih prispevkov za socialno, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje njihovih duhovnikov.

Urad smo v obravnavani zadevi večkrat zaprosili za pojasnila, vendar nam je vedno dajal nejasne in izmikajoče odgovore. Tudi po posredovanju generalnega sekretarja Vlade RS nam Urad v skoraj osem mesečnem dopisovanju še vedno ni odgovoril na preprosto vprašanje: iz katerih razlogov verski skupnosti ni dodelil dela sredstev za socialno, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje duhovnikov in zakaj teh sredstev verski skupnosti ni zagotovil vsaj v naslednjih proračunskih obdobjih?

Zato smo generalnega sekretarja opozorili, da odgovor Urada po vsebini štejemo za oviranje dela varuha človekovih pravic.

Nejasni, zavajajoči in izmikajoči odgovori Urada dodatno potrjujejo našo bojazen, da prihaja na področju dodeljevanja državnih sredstev verskim skupnostim do neenakopravnega obravnavanja skupnosti.

Generalnemu sekretarju smo predlagali, naj zoper direktorja Urada ustrezno ukrepa, v Uradu pa naj se opravi nadzor nad zakonitostjo in smotrnostjo porabe proračunskih sredstev, s katerimi razpolaga.

Generalni sekretar je direktorju Urada naložil izvedbo takojšnjih ukrepov za odpravo neenakopravnega obravnavanja te verske skupnosti in ga opozoril na obveznost ustrezne komunikacije z varuhom človekovih pravic. Hkrati je skupni notranji revizijski službi naložil izredno revizijo poslovnih procesov v Uradu. ■

Varuh predal poročilo za leto 2003

Varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek je 15. aprila predal poročilo o delu za leto 2003 predsedniku državnega zbora Borutu Pahorju. Ta mu je zagotovil, da ga bodo poslanci obravnavali predvidoma na zadnji seji parlamenta v tem mandatu, predvidoma julija.

Tokratno poročilo je nekoliko obsežnejše zaradi podrobne obdelave problematik in števila primerov, s katerimi se pri svojem delu srečujemo in s pomočjo katerih naj bi se ljudje naučili sami premagovati svoje težave.

Lani se je pokazalo, da človekove pravice niso same po sebi dane in neogrožene in da je treba nenehno biti na preži ter jih varovati, je ob predaji povedal varuh. Ocenil je, da je bil eden največjih problemov izbruh nestrpnosti ob problematiki izbrisanih in džamije. Primera seveda nista osamljena, sta pa trenutno najbolj vidna, meni varuh. Ob tej priložnosti je znova poudaril, da Slovenija potrebuje neodvisno institucijo, ki bi se ukvarjala z diskriminacijo in se trudila podirati zidove, ki jih okoli drugih in drugačnih gradijo nekateri.

V nadaljevanju je predstavil vsebino poročila po področjih in ugotovil, da kakšnih hujših izpadov lani ni bilo, saj določene teme, kot so vprašanje tujcev, državljanstva, denacionalizacije ipd., izzvenevajo. Sprejetih je bilo nekaj zakonov, za katere varuh upa, da bodo delovali v praksi.

Varuh je med drugim opozoril na še vedno neizvršenih 10 odločb ustavnega sodišča, posebej poudaril "nečloveško dolgo urejanje" razmer na področju duševnega zdravja in spregovoril o problemu pritožb znotraj nekaterih združenj, kot so odvetniki, notarji in zdravniška zbornica.

Ta združenja si vse prepogosto prizadevajo le za varstvo članov združenja namesto za varovanje ugleda združenja, meni varuh.

Na področju otrokovih pravic še zmeraj ostaja pereč problem nasilje v družini, kjer se kljub večkratnim srečanjem z različnimi ministrstvi na zakonskem področju še ni nič premaknilo. Poudaril je še problem dolgotrajnosti postopkov pri iz-

vršbah v primerih preživnin (nekaj manj pri stikih) in izrazil strah, da ne bi drugo leto poročal o dolgotrajnih postopkih pri dodeljevanju otrok, saj bodo po novem o tem odločala (z zaostanki preobremenjena) sodišča in ne več centri za socialno delo.

Varuh se še zavzema, da bi odločanje o problematiki otrok pristalo na prednostno-prednostni listi sodišč, saj tudi zdajšnji prednostni seznam lahko pomeni zaostanek.

Varuh je poudaril še odgovornost politikov in javnih delavcev pri dajanju javnih izjav, ki včasih mejijo ali zaidejo že na področje nestrpnosti.

Izrazil pa je tudi mnenje, da je v primerjavi z drugimi državami stanje na področju človekovih pravic v Sloveniji na zadovoljivi ravni, kar pa nas nikakor ne sme uspavati, saj si je treba nenehno prizadevati za odpravo kršitev na vseh "odprtih" področjih in paziti, da ne bi prihajalo do novih. ■

Varuh človekovih pravic je predal Letno poročilo 2003 še predsedniku vlade Antonu Ropu in predsedniku države Janezu Drnovšku.

Posebno poročilo "Izbrisani v letnih poročilih varuha"

Varuh človekovih pravic je že v svojem prvem letnem poročilu (Lp95) opozoril na problematiko izbrisanih ter to nadaljeval v vseh kasnejših poročilih, vključno s pravkar izdanim poročilom za leto 2003.

Ker se problematika izbrisanih vse do danes ni ustrezno rešila, je varuh pripravil posebno poročilo "Izbrisani v letnih poročilih varuha", kjer so zbrane kritike in predlogi varuha iz vseh letnih poročil, ki jih je obravnaval državni zbor. S posebnim poročilom želi varuh predstaviti vse vidike problematike "izbrisanih", kot se je pokazala z obravnavo pobud pri varuhu, ugotovitve, stališča, mnenja in predloge varuha za izboljšanje in ureditev položaja "izbrisanih", na koncu pa še nekaj zanimivejših primerov.

Poročilo je razdeljeno na dva pomembnejša sklopa: v prvem je zajeto obdobje od začetka delovanja institucije varuha do konca leta 1998, v katerem smo podali

največ kritik in predlogov glede ureditve statusa izbrisanih, drugo obdobje od leta 1999 do 2002 pa je zaznamovano s konkretnimi poskusi normativnega reševanja njihovega položaja.

S tem posebnim poročilom bi predvsem radi poudarili, da bi morale biti ugotovljene protiučustavnosti in nezakonitosti čim prej odpravljene na način, ki bo vzdržal ne samo morebitno ponovno presojo pri Ustavnem sodišču, temveč tudi presojo Evropskega sodišča za človekove pravice. Za to pa bi se morali tisti, ki problematike še ne razumejo, bolj potruditi, tisti, ki jo razumejo, a se samo delajo, da je ne, bi se pa morali nehati sprenevedati. Vsi bi se morali zavedati, da ni mogoče pri urejanju prebivališča nikogar sankcionirati za to, da ni zaprosil za slovensko državljanstvo ali da ga ni dobil, kot tudi ne za njegovo ravnanje ali celo mišljenje, razen če gre za ravnanje, ki je s predpisi določeno in v predpisanem postopku ugotovljeno kot izključitveni razlog. ■

Posebno poročilo "Nasilje v družini"

Varuh človekovih pravic se že dalj časa posveča reševanju problematike nasilja v družini.

Za reševanje tega perečega problema je bilo sklicanih že več sestankov s predstavniki različnih ministrstev.

Prav tako je varuh novembra lani organiziral strokovni posvet Nasilje v družini - poti do rešitev, kjer so

strokovnjaki z različnih področij predstavili svoje praktične izkušnje ter potrebe in predloge za premagovanje težav na področju nasilja v družini.

Strokovnemu posvetu je prisostvovalo kar 130 udeležencev iz centrov za socialno delo, ministrstev, sodišč, fakultet, zdravstva in nevladnih organizacij. Na podlagi vseh teh prizadevanj bo konec maja varuh izdal Posebno

poročilo o nasilju v družini, kjer so zajeti različni pogledi množice strokovnjakov, ki delujejo na tem področju.

Poročilo naj bi z vrsto predlogov, študij in praktičnih vidikov osvetlilo problem ter podalo podlago za učinkovito premagovanje nasilja v družini v prihodnosti. ■

Iz delavnice na temo "nasilje v družini", ki je potekala na 1. gimnaziji v Celju

Podajte svoje mnenje o spletnih straneh Varuha človekovih pravic

Pri varuhu človekovih pravic smo se odločili, da bomo oblikovali novo spletno stran, ki bo bolj prijazna do uporabnikov. Seveda za to potrebujemo tudi vašo pomoč! Kajti zgolj na podlagi vaših odzivov na že obstoječo spletno stran se lahko oblikuje uporabna spletna stran, ki bo služila potrebam obiskovalcev.

V ta namen vas vabimo, da obiščete našo spletno stran: www.varuh-rs.si ter podate svoje kritike, pripombe, predloge, mnenja in ideje, ki jih bomo pri oblikovanju nove spletne strani z veseljem upoštevali.

Za sodelovanje se vam že vnaprej prav lepo zahvaljujemo! ■

Pogovorite se z varuhom v vašem kraju

Z varuhom in njegovimi strokovnjaki se lahko srečate tudi tisti, ki ne živite v Ljubljani. Če osebno ne morete priti v Ljubljano, kjer je sedež Varuha človekovih pravic, imate nekajkrat na leto priložnost srečati se z njim, ko posluje izven sedeža oziroma se mudi v različnih krajih po Sloveniji.

Točen kraj in datum poslovanja izven sedeža pa lahko izveste iz sredstev javnega obveščanja. Za srečanje se morate najaviti na brezplačni telefonski številki **080 15 30**. Dobro je, če s seboj prinesete čim več pisnih informacij, iz katerih bo mogoče razbrati, ali gre za kršitev ali nepravilnost in kakšna je.

Obiski so namenjeni vsem, ki se želijo pogovoriti o težavah, ki sodijo v pristojnost varuha človekovih pravic.

To so primeri kršenja človekovih pravic in druge nepravilnosti pri delu državnih organov v odnosu do posameznikov.

V torek in sredo, 4. in 5. maja, se bo varuh mudil v Mariboru, kjer bo v sklopu poslovanj izven sedeža opravil pogovore s pobudniki, ki ne (z)morejo priti v Ljubljano. Pogovori bodo potekali v prostorih mestne občine Maribor.

V maju ima varuh namen obiskati tudi Jesenice ter junija še Celje.

Okvirni načrt za jesenska poslovanja vam bomo sporočili v naslednjem biltenu, ki bo izšel predvidoma septembra, in na naši spletni strani. ■

Razpis za kratek strip na temo DISKRIMINACIJA

Varuh človekovih pravic objavlja razpis za kratek strip (največ v štirih slikah) na temo DISKRIMINACIJA. Vabimo vas, da nam pošljete stripe do vključno 15. julija 2004 na naslov: Varuh človekovih pravic, Dunajska c. 56, 1109 Ljubljana (s pripisom: Razpis za kratek strip).

Prijava naj vsebuje: podatke o avtorju stripa (ime, priimek, naslov, e-pošta), odtis stripa (print) na formatu A4 in CD s predlogo stripa, ki naj bo pripravljen v velikosti A4 (210 x 297 mm), v ločljivosti 300 dpi in v PC-formatu TIFF, JPG, ali PSD. Stripi naj bodo v črno-beli tehniki.

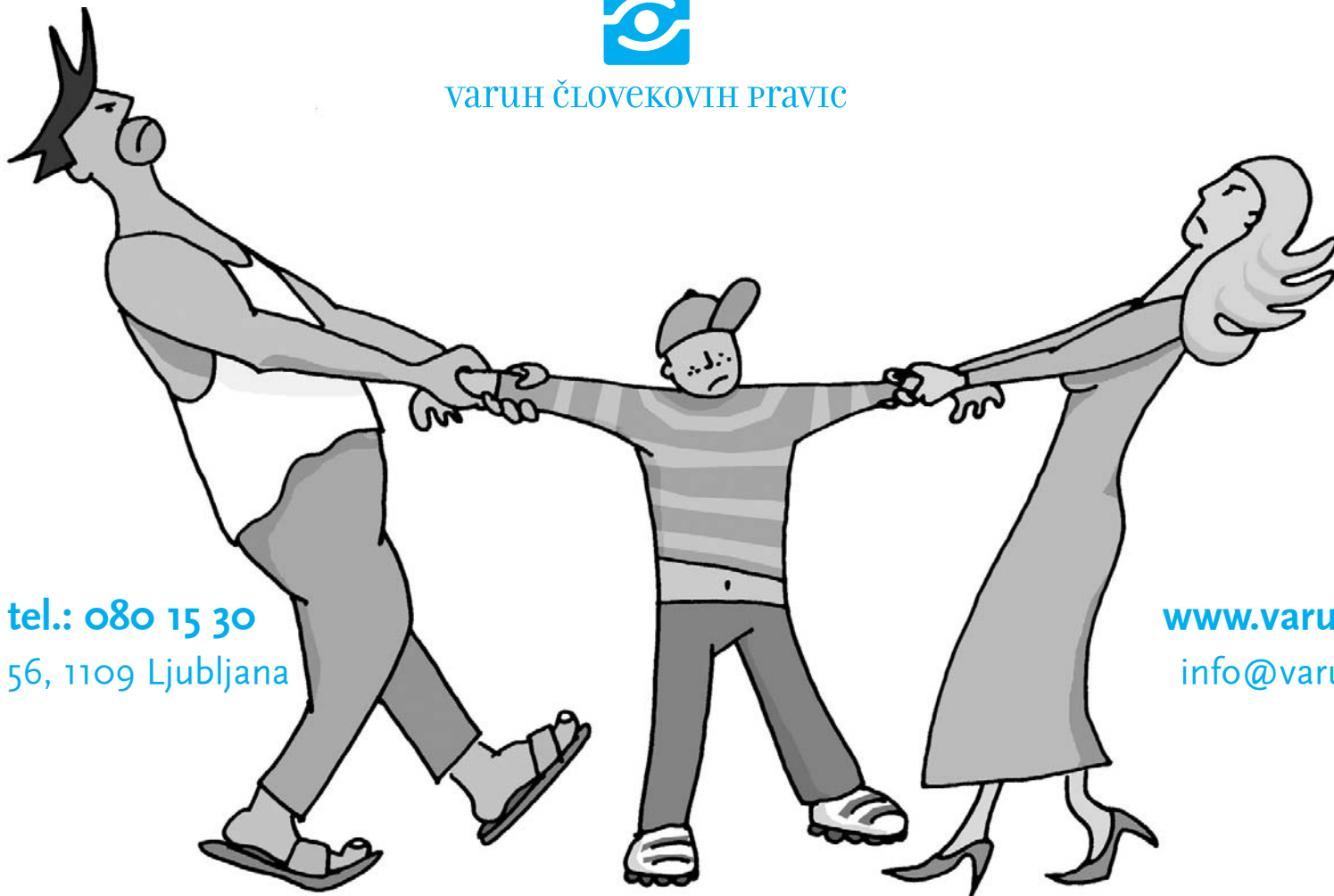
Najboljši trije stripi bodo objavljeni v septembrski številki biltena "Varuh - kako zavarovati svoje pravice". Na spletni strani varuha www.varuh-rs.si pa bodo objavljene vse prijave. S prijavo na razpis se avtorji zavezujejo, da se lahko poslana dela javno objavljajo in razstavljajo. ■

varuh človekovih pravic

Brezplačni tel.: 080 15 30
Dunajska c. 56, 1109 Ljubljana

www.varuh-rs.si
info@varuh-rs.si

Otrokove pravice niso k'r neki, otrokove pravice so zakon!

KAJ IN KDO JE VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS?

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije je samostojen in od državnih institucij neodvisen. Bdi nad tem, ali državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil pri svojem delu spoštujejo pravice posameznikov in skupin. Za mesto varuha človekovih pravic je bil 21. februarja 2001 za šest let imenovan sociolog Matjaž Hanžek. Nanj, na njegove štiri namestnike ali na njegove strokovne sodelavce se lahko obrnete, če menite, da vam je bila kršena katera izmed pravic.

KAJ VARUH LAHKO STORI ZA VAS?

Varuh človekovih pravic lahko zahteva vse podatke iz pristojnosti državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil. Tudi če gre za zaupne podatke, mu le-ti morajo omogočiti preiskavo.

Varuh lahko kršitelja opozori, da kršitev popravi oziroma odpravi storjeno nepravilnost ali celo predlaga povrnitev škode. Lahko opozarja in posreduje tudi v primerih nedostojnega, neetičnega ali nemoralnega ravnanja oblasti v odnosu do posameznikov. Varuh lahko na ustavno sodišče vložijo zahtevo za oceno ustavnosti in zakonitosti določenih predpisov ali aktov ali pa posreduje ustavno pritožbo zaradi kršenja katere od pravic. Vladi ali parlamentu lahko da pobude za spremembo zakonov in drugih predpisov. Lahko pa tudi predlaga vsem organom, ki sodijo v njegovo pristojnost, da izboljšajo svoje poslo-

vanje in odnose s strankami. Varuh lahko vsakomur posreduje svoje mnenje o nekem primeru, ki je povezan s kršenjem pravic in svoboščin. Pri tem ni pomembno, kakšne vrste je postopek, niti v kateri fazi obravnave je pred določenim organom. Lahko vam tudi svetuje v zvezi s pritožbenimi potmi ali postopki, ki jih morate ubrati, da bi sami razrešili svoj problem.

ČESA VARUH NE MORE STORITI!

Varuh lahko deluje samo v razmerju do nosilcev oblasti, torej do javnega sektorja, ne more pa posegati v zasebni sektor. Varuh tudi ne more opraviti dela ali odpraviti kršitve oziroma nepravilnosti namesto določenega državnega organa, organa lokalne samouprave ali nosilca javnih pooblastil. Tisti, ki je storil kršitev ali nepravilnost, jih je zavezan tudi sam odpraviti.

Varuh prav tako ne more obravnavati zadev, ki so v postopku pred sodiščem, razen v izjemnih primerih.

KAKO PRITI DO VARUHA?

Varuhu lahko pošljete pisno pobudo po pošti ali elektronski pošti, lahko pa se nanj obrnete tudi prek brezplačnega telefona ali se dogovorite za osebni pogovor z njim ali njegovimi sodelavci. Če ne morete osebno do njega v Ljubljano, imate nekajkrat na leto priložnost srečati se z njim, ko posluje zunaj sedeža oziroma se mudi v različnih krajih po Sloveniji.